

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
สารบัญ	ณ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ค
สารบัญแผนภูมิ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 ประวัติศาสตร์และสภาพสังคมในเขตเทศบาลเมืองแพร่	
2.1 พัฒนาการการตั้งถิ่นฐาน	10
2.2 สภาพพื้นฐานทั่วไป	29
2.3 อุตสาหกรรมทางสังคม	31
บทที่ 3 ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา	
3.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อการอนุรักษ์	34
3.2 ทบทวนวรรณกรรม	44
3.3 ระเบียบวิธีการศึกษา	48
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
4.1 ลักษณะรูปแบบเรือนไม้พื้นถิ่น	
1) เือนป่าเก่า	57
2) เรือนไม้ร้านค้า	68
3) เรือนขนมปังจิง	76
4) เรือนไม้ประยุกต์	85
4.2 ลักษณะสภาพแวดล้อมกายภาพเรือนไม้พื้นถิ่น	94
4.3 ลักษณะสภาพแวดล้อมชุมชนของเรือนไม้พื้นถิ่น	107
4.4 สรุปผลการศึกษาเบื้องต้น	114

ลิขสิทธิ์ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © by Chiang Mai University
 All rights reserved

บทที่ 5 แนวทางและวิธีการอนุรักษ์เรือนไม้พื้นถิ่นในเขตเทศบาลเมืองแพร่	
5.1 ปัจจัยและอิทธิพลที่ส่งผลให้เรือน ไม้พื้นถิ่นเปลี่ยนแปลง	124
5.2 แนวทางการอนุรักษ์เรือนไม้พื้นถิ่น	136
5.3 การอภิปรายผลการศึกษา	165
5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไปในอนาคต	167
บรรณานุกรม	168
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก สรุปลำดับเหตุการณ์สำคัญในอดีตที่เกี่ยวกับห้องกับเมืองแพร่	173
ภาคผนวก ข ภาพผลการสำรวจเรือน ไม้พื้นถิ่นในเขตเทศบาลเมืองแพร่	178
ภาคผนวก ค ตัวอย่างแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษา	216
ประวัติผู้เขียน	219

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า	
2.1	ขนาดและองค์ประกอบของเมืองแพร์	12
2.2	ลักษณะเมืองบริวารเมืองแพร์	15
2.3	หน้าที่การใช้งานของประตูหลักเมืองแพร์	22
3.1	ขอบเขตการควบคุมเพื่อการอนุรักษ์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	39
3.2	ข้อดีและข้อเสียของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์แต่ละฉบับ	39
3.3	แนวทางและวิธีการอนุรักษ์จากกรณีศึกษา	48
3.4	จำนวนเรือนไม้พื้นถิ่นในแต่ละประเภทในแต่ละชุมชน	51
4.1	ประเภทเรือนไม้พื้นถิ่นในเขตเทศบาลเมืองแพร์	57
4.2	องค์ประกอบผังบริเวณเขื่อนป่าเก่าภายในเขตเทศบาลเมืองแพร์	59
4.3	การเปรียบเทียบลักษณะเด่นระหว่างเรือนกาแลและเขื่อนป่าเก่า	63
4.4	การจัดที่ว่างทางสถาปัตยกรรมเขื่อนป่าเก่าจากเรือนที่สำรวจ	64
4.5	องค์ประกอบผังบริเวณเรือนไม้ร้านค้า	71
4.6	การจัดที่ว่างทางสถาปัตยกรรมเรือนไม้พื้นถิ่น	72
4.7	องค์ประกอบผังบริเวณเรือนขนมปังจิง	79
4.8	การจัดที่ว่างทางสถาปัตยกรรมเรือนขนมปังจิง	81
4.9	องค์ประกอบผังบริเวณเรือนไม้ประยุกต์ 25 หลัง	87
4.10	การจัดที่ว่างทางสถาปัตยกรรมเรือนไม้ประยุกต์	88
4.11	จินตภาพภายในเขตกำแพงเมืองแพร์	103
4.12	จินตภาพภายนอกเขตกำแพงเมืองแพร์	104
4.13	ข้อมูล ประชากร คริวเรือน และ หลังคาเรือนรายชุมชน	107
4.14	ลักษณะการตั้งถิ่นฐานและการใช้ประโยชน์ที่ดินเขตเทศบาลเมืองแพร์	109
4.15	ตำแหน่งการวางตัวเรือน (Orientation)	116
4.16	ช่วงระยะเวลาการสร้างเรือนไม้พื้นถิ่นแต่ละประเภท	117
4.17	เจ้าของผู้สร้างเรือนไม้พื้นถิ่นแต่ละประเภท	117

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.18 การแยกประเภทลักษณะรูปแบบเรือนไม้พื้นถิ่นที่ทำการศึกษาในเขตเทศบาลเมืองแพร่	118
4.19 ลักษณะเด่นเรือนไม้พื้นถิ่นในเขตเทศบาลเมืองแพร่	121
5.1 ผลการสอบถามข้อมูลเจ้าของเรือนพื้นถิ่นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป	127
5.2 ผลการสอบถามข้อมูลเจ้าของเรือนพื้นถิ่นเกี่ยวกับทัศนคติการอนุรักษ์เรือนไม้พื้นถิ่น	128
5.3 จำแนกประเภทที่อยู่อาศัย วัสดุที่ใช้ก่อสร้างในเขตเทศบาลเมืองแพร่ พ.ศ. 2543	131
5.4 ความสัมพันธ์ช่วงระยะเวลาพัฒนาการเรือนไม้พื้นถิ่นในเขตเทศบาลเมืองแพร่	133
5.5 ตัวอย่างความสัมพันธ์ระหว่างเรือนไม้พื้นถิ่นที่ผ่านการคัดเลือกกับองค์ประกอบร่วมเพื่อการอนุรักษ์	136
5.6 ผลการตอบแบบสอบถามข้อมูลสภาพภายนอก หมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไป	139
5.7 ผลการตอบแบบสอบถามข้อมูลสภาพภายนอก หมวดที่ 2	140
5.8 ผลการตอบแบบสอบถามข้อมูลสภาพภายนอก หมวดที่ 3	141
5.9 ผลการตอบแบบสอบถามข้อมูลสภาพภายนอก หมวดที่ 4	142
5.10 แนวทางการอนุรักษ์เรือนไม้พื้นถิ่นแต่ละหลัง	144
5.11 แนวความคิดเพื่อการอนุรักษ์เรือนไม้พื้นถิ่นแต่ละประเภทในเขตเทศบาลเมืองแพร่	158

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ	หน้า
3.1 ความสัมพันธ์กฎหมายและทฤษฎีเพื่อสร้างแนวทางการอนุรักษ์	43
3.2 กรอบแนวทางการศึกษาเพื่อการอนุรักษ์เรือนไม้พื้นถิ่นในเขตเทศบาลเมืองแพร่	54
3.3 ขั้นตอนและกรอบแนวคิดในการศึกษา	56
4.1 รูปแบบสถาปัตยกรรมวิกเตอเรีย	77
4.2 ลักษณะประเภทเรือนไม้พื้นถิ่นในเขตเทศบาลเมืองแพร่	119
5.1 ปัจจัยและอิทธิพลที่ส่งผลต่อพัฒนาการเรือนไม้พื้นถิ่นในเขตเทศบาลเมืองแพร่	132
5.2 แนวความคิดในการอนุรักษ์เรือนไม้พื้นถิ่นในเขตเทศบาลเมืองแพร่	146
5.3 แนวความคิดการมีส่วนร่วมในกระบวนการอนุรักษ์เรือนไม้พื้นถิ่นในเขตเทศบาลเมืองแพร่	151
5.4 โครงสร้างแผนแม่บทแนวทางการอนุรักษ์เรือนไม้พื้นถิ่นในเขตเทศบาลเมืองแพร่	152

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1.1 แสดงพื้นที่ศึกษาการอนุรักษ์เรือนไม้พื้นถิ่นในเขตเทศบาลเมืองแพร่	7
2.1 เมืองรูปหอยสังข์เมืองหริภุญไชย	11
2.2 เมืองรูปหอยสังข์และเมืองพลนคร	12
2.3 เมืองบริวารเมืองแพร่และชุมชนโบราณ ในเขตจังหวัดแพร่	14
2.4 ตำแหน่งที่ตั้งเมืองบริวารเมืองแพร่	15
2.5 เส้นทางการค้าโบราณแถบภาคเหนือ	16
2.6 ลักษณะภายในเมืองแพร่จากกลุ่มลูกหลานเมืองแพร่และคณะ	17
2.7 แผนที่แสดงลำดับหมายเลขการไหลของน้ำในปี พ.ศ.2538	18
2.8 แสดงลักษณะภูมิประเทศเทศบาลเมืองแพร่	19
2.9 ลักษณะผังเมืองแพร่ในยุคเริ่มต้น พุทธศตวรรษที่ 14	20
2.10 ลักษณะผังเมืองแพร่สมัยสุโขทัยและสมัยล้านนา พ.ศ. 1839 – 2101	22
2.11 ลักษณะผังเมืองแพร่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น พ.ศ.2317-2445	24
2.12 วิหารวัดพระหลวงสกุลช่างเชียงแสน	25
2.13 การตั้งถิ่นฐานของชาวไทยใหญ่ในเมืองแพร่	26
2.14 ลักษณะผังเมืองแพร่ปัจจุบัน	29
2.15 แผนที่ผังการแบ่งเขตชุมชนในเขตเทศบาลเมืองแพร่	30
4.1 ตำแหน่งประเภทเรือนไม้พื้นถิ่นในเขตเทศบาลเมืองแพร่	58
4.2 เรือนกาแล	62
4.3 เชื่อน้ำเก่า A4	62
4.4 เรือนไม้ร้านค้าแบบเรือนเดี่ยว B5	70
4.5 เรือนไม้ร้านค้าแบบเรือนเดี่ยว B2	70
4.6 Colonnade แบบปีกนก B10	71
4.7 Colonnade แบบใต้ถุน B13	71
4.8 โครงสร้างหลังคาเรือนไม้ร้านค้าย่านประตูชัย	74

4.9	เรือนไม้ร้านค้าหลังคาแบบจั่วผสมปั้นหยา B10	75
4.10	เรือนไม้ร้านค้าทรงจั่วมุงด้วยกระเบื้องซีเมนต์ B21	76
4.11	คู่มวงศัพระถาง C7	76

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ		หน้า
4.12	หน้าต่างคຸ້ມเจ้าหลวง C9	78
4.13	คຸ້ມเจ้าพื้นดินเมืองแพร์ ภูกรือไปสร้างที่จังหวัดเชียงใหม่	79
4.14	เรือนไม้ประยุกต์แบบเขื่อนป่าเก๋า D19	90
4.15	เรือนไม้ประยุกต์แบบเรือนขนมปังขิง D22	91
4.16	เรือนไม้ประยุกต์แบบอาณานิคม D3	92
4.17	แผนที่จินตภาพภายในกำแพงเมืองในเขตเทศบาลเมืองแพร์	96
4.18	แม่น้ำยมตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกของเมืองแพร์	98
4.19	สภาพแวดล้อมภายในกำแพงเมืองย่านวัดศรีชุม วัดหลวงด้านทิศตะวันตก ของเมือง	99
4.20	สภาพแนวกำแพงเมืองด้านทิศตะวันออกของเมือง	100
4.21	วัดพระบาทมิ่งเมือง บริเวณสี่แยกกลางเมืองแพร์	101
4.22	ผังเมืองรวมเมืองแพร์ (พ.ศ.2542)	108
5.1	แนวความคิดแสดงพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์เรือนไม้พื้นถิ่นในเขตเทศบาล เมืองแพร์	157

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved